

JOHN R. LOVE, *Antiquity and capitalism: Max Weber and the Sociological Foundations of Roman Civilization*, Londra, Routledge, 1991

Marx considera capitalismul ca produs al întâlnirii dintre două tipuri de proprietari: proprietari de bani și liberi proprietari de forță de muncă, rezultați din disoluția vechilor forme de proprietate. Cu toate că Marx admite că „scopul” noilor capitaliști — devotați realizării necentenite a profitului — era cu desăvârșire diferit de cel al oamenilor de afaceri precedenți, el însuși a acordat atenție exclusivă precondițiilor materiale ale emergenței capitalismului.

Max Weber este cel care problematizează originile acestui nou obiectiv sau noi atitudini favorabile producerii banilor, argumentând că numai condițiile materiale, deși necesare, nu ar fi putut fi suficiente pentru a asigura triumful în Vest al noului sistem, existând obstacole atât interne, cât și externe. Weber afirma că dezvoltarea acestei noi atitudini favorabile producerii banilor este originată, ironic, nu în material, ci în ceea ce mai târziu el va numi „interese ideale, cu alte cuvinte urmărirea ascetismului sistematic și semnelor grației de către aderenții religiei calviniste. Weber afirmă că, de fapt, calvinismul a creat un nou tip uman, cu o extraordinară forță interioară, cu o inegalabilă energie și cu o înclinație pentru ascetismul sistematic rațional, care se regăsește în activitatea capitalistă și care transformă întreprinderea capitalistă în sistemul dominant. Sociologia comparativă a religiilor a lui Weber a fost desemnată să certifice semnificația antreprenorilor prin aceste proprietăți și atitudini.

În studiile sale despre etica economică a religiilor, Weber a distins cu atenție între: formele capitaliste de întreprindere, despre care el afirmă că pot fi întâlnite pe tot globul și în toate timpurile, și sistemul capitalist; și între capitalismul rațional modern și alte forme de capitalism, incluzând capitalismul politic. John Love sugerează că opera lui Weber a supraviețuit celei a lui Marx și își concentrează studiul pe formele întreprinderii capitaliste din Roma antică și semnificația în dezvoltarea sa socială, în scopul explicării de ce lumea veche nu a produs capitalismul rațional pe scară largă. Astfel, el utilizează, pe de o parte, studii istorice ca sursă de informații, iar, pe de altă parte, se inspiră din acea parte a operei lui Weber care se ocupă de vechea economie și societate, pentru a crea un model sociologic al structurii socio-economice a vechii civilizații, acesta însemnând construirea unui tip ideal al capitalismului politic, care să fie adecvat tipului de capitalism rațional creat de Weber. El conchide că opera lui Weber furnizează multe ipoteze valabile, care pot servi ca fundament pentru o teorie generală a vechii civilizații, revăzute cu ajutorul noilor evidențe istorice.

Love debutează cu o foarte folositoare trecere în revistă a vechiului capitalism și a conceptelor pe care le-a dezvoltat în acest scop. El continuă cu o detaliată confruntare a conceptelor weberiene și cerințelor cu rezultatele substanțiale ale investigațiilor moderne ale agriculturii, industriei, comerțului și contractelor de stat la romani, pentru ca ulterior să aprecieze proporțiile și formele a ceea ce el numește pur și simplu capitalism-grosier, ca echivalent al capitalismului rațional — opunându-i formele capitalismului politic monopolist. Aceasta îl conduce la elaborarea unui tip ideal al capitalismului politic pe care îl expune pentru a înțelege de ce lumea veche nu a produs capitalismul rațional ca sistem.

Originalitatea acestei cărți constă în sintetizarea analizelor weberiene ale lumii vechi și a cercetărilor istorice recente, așa cum alții au studiat analizele lui Weber în ceea ce privește China sau puritanismul vis-à-vis de noile cercetări. Ea poate fi o resursă de valoare pentru cei interesați de conceptele weberiene, și în mod deosebit pentru cei ce le-ar putea utiliza în investigații comparative și istorice. Lucrarea are însă și câteva limite. În primul rând, deși Love evaluează în detaliu prezența sau absența precondițiilor capitalismului pe care Weber le etalează în *Economie și societate*, el sfârșește fără o expunere finală comprehensibilă, fără a evalua rezultatele ei. În al doilea rând, în pofida colosalei importanțe a etosului rațional la Weber în dezvoltarea capitalismului — pe care îl adaugă precondițiilor în *General Economic History* — Love nu ia în considerație problema unui etos în lumea veche. Astfel, deși afirmă că Weber îl depășește pe Marx în investigația istorică, Love îl abandonează clar în ceea ce privește explicația materială. Cu toate acestea, lucrarea lui John R. Love *Antiquity and Capitalism: Max Weber and the Sociological Foundations of Roman Civilization* este o contribuție importantă.

Cătălin Rizea
student